

maatschappijwetenschappen

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
  - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
  - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
  - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
  - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
  - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
  - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 71 scorepunten worden behaald.

4 Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 1 De achteruitgang van de regionale pers

1 maximumscore 4

De volgende (deel)functies van de informatiefunctie van de media worden minder vervuld:

- de controle- of waakhondfunctie
voorbeeld van een juiste uitleg: de regionale pers zal minder publiceren over tekortkomingen in het lokale beleid / zal minder kritisch gaan schrijven over het functioneren van politici.
- de onderzoeksfunctie
voorbeeld van een juiste uitleg: journalisten zullen minder onderzoek doen naar bepaalde lokale politieke kwesties of ontwikkelingen en daardoor zullen ze minder problemen blootleggen.
- de agendafunctie
voorbeeld van een juiste uitleg: journalisten van regionale kranten zullen minder schrijven over lokale onderwerpen of problemen waardoor deze onderwerpen/problemen niet gauw op de politieke agenda van de gemeenteraad kunnen komen.
- de spreekbuisfunctie
voorbeeld van een juiste uitleg: de regionale pers zal minder informatie geven over de wensen of eisen van bepaalde politieke partijen of groeperingen in de gemeenten.

per juiste functie	1
per juiste bijbehorende uitleg	1

2 maximumscore 2

De werking van de oplagespiraal houdt in dat

- een lage oplage van het dagblad leidt tot lage advertentieopbrengsten / minder inkomsten 1
- wat leidt tot minder kwaliteit van het blad. Minder kwaliteit van het blad leidt weer tot een nog lagere oplage, minder inkomsten etc. 1

Vraag	Antwoord	Scores
3	<p>maximumscore 2</p> <p>voorbeelden van juiste antwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – toenemende concurrentie met de televisie / audiovisuele media – toename verspreiding van gratis kranten / huis-aan-huis-bladen – het actiever worden van adverteerders op de digitale media – toename van het gebruik van (deels gratis) digitale kranten / informatieve websites die men kan lezen op personal computers/tablets/smartphones – toename gebruik van sociale media als twitter, weblogs, facebook voor het verspreiden van informatie 	
	per juist antwoord	1
4	<p>maximumscore 2</p> <ul style="list-style-type: none"> • uitgangspunt: een vrije markt(economie) / geringe overheidsbemoeienis 	1
	<p>voorbeeld van een juiste uitleg:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Het geven van subsidie aan kranten wordt gezien als concurrentievervalsing dus als een aantasting van de vrije markt / het geven van overheidssubsidie tast het commerciële karakter van kranten aan. (doel is het verkrijgen van een zo'n groot mogelijk marktaandeel - abonnees, kopers van kranten -) 	1
5	<p>maximumscore 2</p> <p>voorbeelden van juiste antwoorden:</p> <ul style="list-style-type: none"> – De overheid heeft tot taak er actief voor te zorgen dat vrijheid van meningsuiting / uitingsvrijheid mogelijk wordt gemaakt. / Voor een goed functionerende democratische samenleving is vrijheid van meningsuiting essentieel. – Middels een publieke omroep die gefinancierd wordt door de overheid, zorgt de overheid dat deze vrijheid wordt gewaarborgd. – Voor een goed functionerende democratische samenleving dient de overheid te zorgen voor een goede kwalitatieve en betrouwbare informatievoorziening / kwalitatief hoogwaardige programma's en informatie. Onder andere een publieke omroep – betaald door de overheid – vervult deze taken. – De overheid wordt ook gezien als bewaker van de pluriformiteit van de media. Een publieke omroep die gefinancierd wordt door de overheid, heeft daarom als taak om op evenwichtige wijze een beeld van de samenleving te geven / de pluriformiteit van onder de bevolking levende overtuigingen, opvattingen en interesses op maatschappelijk, cultureel en levensbeschouwelijk gebied te weerspiegelen. 	
	per juist antwoord	1

Opgave 2 De mediadokter

6 maximumscore 2

voorbeelden van juiste antwoorden:

- de opiniërende functie
Op grond van medische informatie uit de media kunnen mensen zich een (verkeerde) mening vormen over mogelijke oorzaken van bepaald gedrag of ziekten, zoals over het ontstaan van kanker (regels 1-2).
- de informatiefunctie
De media leveren “een stortvloed aan medisch nieuws” (regels 24- 25) waarvoor veel mensen belangstelling hebben.
- educatiefunctie
Dankzij het medische nieuws in de media steken patiënten kennis op over medische zaken, zoals over het drukke gedrag van hun kind (regels 31-33).

per juiste functie met juiste uitleg en verwijzing naar een gegeven uit de tekst

1

7 maximumscore 2

- het referentiekader: het geheel van ervaringen en kennis die een persoon in het verleden heeft opgedaan / de normen, waarden en houding die hij of zij zich heeft eigengemaakt

1

voorbeelden van verschillen tussen het referentiekader van gespecialiseerde journalisten en het referentiekader van algemene journalisten:

- Gespecialiseerde journalisten hebben meer **kennis** over de medische wetenschap dan algemene journalisten. “Juist algemene journalisten ... gaan de fout in. Door gebrek aan kennis,” (regels 43-46).
- Gespecialiseerde journalisten hebben de **norm** om onderzoeksresultaten ‘kritischer’ te bekijken (regels 41-43) terwijl algemene journalisten vooral uitgaan van een andere **houding**, “een foute benadering.” (regel 47) of uitgaan van de **norm** dat nieuws interessant of leuk moet zijn (regels 47-51).
- Gespecialiseerde journalisten vinden inhoudelijke kwaliteit een belangrijke **waarde** - zij zijn kritischer bij het interpreteren van onderzoeksresultaten (regels 41-43) - terwijl algemene journalisten meer **waarde** lijken te hechten aan amusement: “Zij kijken naar nieuws ... of het leuk is.” (regels 47-50).

per juist verschil met verwijzing naar gegevens uit de tekst

1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

10 maximumscore 3

situatie 1:

voorbeeld van een juist antwoord:

- Niet toegestaan. De persvrijheid / vrijheid van meningsuiting / het verbod op censuur is geregeld in (art. 7 van) de Grondwet 1

situatie 2:

voorbeeld van een juist antwoord:

- Toegestaan. De vrijheid om informatie te vergaren is geregeld in een artikel (artikel 10) van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens en Fundamentele Vrijheden (EVRM) 1

situatie 3:

voorbeeld van een juist antwoord:

- Niet toegestaan als er sprake is (aan de rechter te oordelen) van smaad/laster/ het aantasten van iemands goede naam of eer. Dit is volgens de Grondwet verboden. / In (art. 7 van) de Grondwet staat dat er sprake is van vrijheid van meningsuiting “behoudens ieders verantwoordelijkheid volgens de wet”/ dat bij het uitoefenen van de vrijheid van meningsuiting niet in strijd met de Grondwet gehandeld mag worden. (Indien de rechter oordeelt dat er sprake is van smaad/laster, dan kan hij/zij tot publicatieverbod of rectificatie besluiten.) 1

of

- Niet toegestaan: in (art. 10 van) het EVRM staat dat de vrijheid van meningsuiting kan worden onderworpen aan bepaalde beperkingen of sancties die bij de wet zijn voorzien (en die in een democratische samenleving noodzakelijk zijn in het belang van onder andere de bescherming van de goede naam van anderen). Smaad/laster is een voorbeeld van zo'n beperking. Het aantasten van iemands goede naam is dus niet toegestaan 1

11 maximumscore 2

voorbeeld van een juist antwoord:

- Een patiëntenfolder is afkomstig van of geschreven door artsen/artsenverenigingen/professionals op medisch vlak. Van medisch deskundigen mag men verwachten dat hun informatie **feitelijk juist** is 1
- Van de informatie op internet is het soms lastig vast te stellen waar de informatie vandaan komt of wie de informatie geschreven heeft; ook niet deskundigen op medisch gebied plaatsen berichten op internet. De berichten op internet hoeven daardoor niet juist te zijn 1

Opgave 3 Veranderingen in het jeugdstrafrecht: invoering van het adolescentenstrafrecht

12 maximumscore 2

- het legaliteitsbeginsel 1
- voorbeeld van een juist antwoord:
- Dit legaliteitsbeginsel betekent dat de overheid is gebonden aan de wet / elke handeling van de overheid moet een grondslag vinden in de wet / iets dat niet is vastgelegd in de wet, mag niet uitgevoerd worden 1

13 maximumscore 2

Adolescentenstrafrecht is een voorbeeld van daderstrafrecht.

voorbeeld van een juiste uitleg:

- In daderstrafrecht houdt de rechter rekening met de omstandigheden van de dader, bij het adolescentenstrafrecht wordt namelijk rekening gehouden met de ontwikkelingsfase van de dader 1
- Het daadstrafrecht richt zich op de daad en niet op de (bijzondere) omstandigheden van de dader. De ernst van de daad is maatgevend voor de op te leggen straf. (De nadruk ligt dan op vergelding en preventie als functies van straffen.) 1

14 maximumscore 2

voorbeelden van juiste antwoorden:

- Beveiliging van de samenleving, want tijdens de duur van de detentie kan de veroordeelde geen strafbare feiten plegen.
- Generale preventie, want door gevangenisstraf worden anderen afgeschrikt.
- Handhaving van de rechtsorde, want door gevangenisstraf worden de regels die gelden in de samenleving gehandhaafd.
- Vergelding, want gevangenisstraf komt tegemoet aan de wens van slachtoffers van het delict. Immers de dader moet boeten / Gevangenisstraf komt tegemoet aan de wens van de samenleving als geheel. Immers op overtreding van een strafbaar feit moet een reactie volgen.
- Genoegdoening aan het slachtoffer, want een gevangenisstraf zou het leed van het slachtoffer kunnen verzachten. / want een gevangenisstraf komt tegemoet aan het leed van het slachtoffer.

per juist doel met juiste toelichting 1

Vraag	Antwoord	Scores
15	maximumscore 2	
	voorbeeld van een juist antwoord:	
	<ul style="list-style-type: none"> • De reclassering beoogt herhaling van strafbaar gedrag te voorkomen / streeft naar maatschappelijke (her)inpassing van mensen die met het strafrecht in aanraking komen 	1
	voorbeeld van een juiste uitleg:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Indien de reclassering concludeert dat het adolescentenstrafrecht beter van toepassing is voor daders van 18-23-jarigen dan is de kans groter dat deze verdachten niet opnieuw strafbare feiten plegen (dit is de doelstelling van de reclassering) 	1
16	maximumscore 3	
	voorbeelden van materieel gevolg:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Ze zijn hun geld/telefoons/koptelefoons/kleding kwijt 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • bijvoorbeeld twee van de volgende immateriële gevolgen: 	2
	– ontstaan van angst	
	– optreden van geestelijke en emotionele schade	
	– morele verontwaardiging	
	– aantasting van het rechtsgevoel	
	– zich beperkt voelen in hun bewegingsvrijheid (angst om naar school te gaan / de straat op te gaan)	
	– verlies aan vertrouwen in mensen, organisaties en de samenleving als geheel	
17	maximumscore 2	
	voorbeelden van juiste antwoorden:	
	<ul style="list-style-type: none"> • Omdat de daders vrienden zijn, kan er sprake zijn van groepsloyaliteit/groepsdwang. / De jongens kunnen het gevoel hebben dat ze wel moeten beantwoorden aan de verwachtingen van de groep 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Er kan bij deze jongens sprake zijn van neutralisatie. / De jongens stellen bij het plegen van criminaliteit hun gevoelens van schuld (tijdelijk) buiten werking en maken elkaar wijs dat er niets mis is met het criminele gedrag/afpersing. / De jongens kunnen de eigen verantwoordelijkheid voor het criminele gedrag ontkennen. / Jongeren ontkennen dat er voor anderen schade ontstaat. / Zij kunnen ontkennen dat anderen het recht hebben om hen te veroordelen omdat zij zelf ook niet brandschoon zijn 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

18 maximumscore 2

- repressieve maatregel 1
bijvoorbeeld één van de volgende voorbeelden:
  - Kort op de kinderbijslag, wanneer ouders hun verplichtingen niet nakomen. (regels 9-11)
  - Streef naar 'hoge pakkans en zekerheid van sancties'. (regel 12-13)
  - Zorg dat de daders snel berecht worden. (regels 14-15)
  - Zorg dat straffen 'best pijn doen'. (regels 15-16)
  - Leg beslag op auto's en andere materiële goederen die zijn gefinancierd uit de opbrengsten van de misdaad. (regels 23-26)

- voorbeeld van een preventieve maatregel 1
  - Bied jongemannen structuur en toezicht in een werktraject. (regels 29-30)

19 maximumscore 2

voorbeeld van een juist antwoord:

- Het gaat in figuur 1 om ontwikkelingen in het aantal aangehouden jonge verdachten per 1000, dus om geregistreerde criminaliteit 1
- Echter niet alle strafbare feiten die gepleegd worden door jongeren tussen de 16 en 22 jaar komen ter kennis van de politie en justitie, (omdat niet alle delicten worden gemeld of geregistreerd.) De criminaliteit die niet bekend is bij politie en justitie is het 'dark number' 1

20 maximumscore 2

- eerste onderzoeksmethode: enquêtes onder mogelijke daders / onderzoek door zelfrapportage / self-report-onderzoek
voorbeeld van een juiste toelichting:
In onderzoek / een enquête wordt aan een geselecteerde groep (jeugdigen) onder andere gevraagd of, en zo ja aan welke strafbare feiten, zij zich schuldig hebben gemaakt. / Self-report-onderzoek levert het meest complete beeld op van (jeugd)criminaliteit zoals over veelvoorkomende criminaliteit 1
- tweede onderzoeksmethode: slachtofferenquêtes of enquête Veiligheid en Rechtsbescherming van het CBS
voorbeeld van een juiste toelichting:
In deze enquêtes worden burgers gevraagd van welke delicten ze het afgelopen jaar het slachtoffer zijn geworden. / Slachtofferenquêtes geven inzicht in de totale criminaliteit, dus ook in dat deel van criminaliteit dat niet bekend is bij politie en justitie 1

Opmerking

Wanneer alleen een onderzoeksmethode wordt genoemd zonder juiste toelichting dan geen scorepunt toekennen.

Opgave 4 Toestaan van wietteelt?

21 maximumscore 4

voorbeelden van juiste antwoorden, twee van de volgende:

– **kenmerk 1:**

Het probleem staat op de politieke agenda. / Gezaghebbende instanties of politici of veel burgers vinden de situatie ongewenst en vinden dat de (rijks)overheid het probleem moet aanpakken.

Gegeven, bijvoorbeeld één van de volgende:

- Burgemeester en wethouders van 35 gemeenten hebben een manifest opgesteld dat oproept om wietteelt te reguleren (tekst 6).
- De vaste Kamer commissie Veiligheid en Justitie heeft Minister Opstelten verzocht om te reageren op het manifest 'Joint Regulation'. (regels 1-6 van tekst 7).
- Minister Opstelten is het volledig eens met de gemeenten "dat georganiseerde hennepsteelt een ernstig probleem is waar men aandacht voor vraagt" (regels 7-11 van tekst 7) .
- Minister Opstelten had twee maanden eerder al een brief aan de Kamer gestuurd over hetzelfde onderwerp (regels 11-16 van tekst 7).

– **kenmerk 2:**

Er is overheidsbeleid nodig om het probleem op te lossen.

Gegeven, bijvoorbeeld één van de volgende:

- De gemeenten die het manifest hebben gepresenteerd willen overheidsbeleid waarin de wietteelt wordt gereguleerd (tekst 6).
- Zowel de minister als de gemeenten benadrukken dat er overheidsbeleid nodig is om het probleem van de hennepsteelt aan te pakken. De minister zoekt de oplossing in "een krachtige aanpak van criminaliteit en overlast en niet in regulering" (regels 15-16 van tekst 7).

– **kenmerk 3:**

Het verschaffen van veiligheid / het handhaven van de openbare orde / bewaken van de rechtsorde behoort tot de basisfuncties van de staat.

Gegevens, bijvoorbeeld één van de volgende:

- Burgemeesters en wethouders maken zich zorgen om 'veiligheidsproblemen in woonwijken' en 'de georganiseerde criminaliteit' door de illegale hennepsteelt (regels 17-21 van tekst 7);
- De minister zoekt de oplossing in "een krachtige aanpak van criminaliteit en overlast en niet in regulering" (regels 15-16 van tekst 7);
- De minister wil graag in gesprek met de gemeenten om de problemen aan te pakken en de veiligheid van de bewoners te waarborgen (regels 26-27 van tekst 7).

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

– **kenmerk 4:**

Over de oplossing van dit probleem - wel of niet reguleren van wietteelt - bestaan verschillen van mening tussen politieke partijen / tussen politieke actoren.

Gegeven, bijvoorbeeld:

De minister en de burgemeesters verschillen van mening over het probleem van de 'georganiseerde hennepcultuur': burgemeesters pleiten voor regulering van wietteelt maar de minister van Veiligheid en Justitie voelt daar niets voor (tekst 6 en 7).

- per juist kenmerk van een politiek probleem 1
- met bijpassend gegeven 1

22 maximumscore 2

- De gemeente (is de bestuurslaag op lokaal niveau.)
voorbeeld:
"Burgemeesters en wethouders van 35 gemeenten ondertekenden gisteren ... manifest, het zogeheten 'Joint Regulation' (regels 1-5 van tekst 6) 1
- De Rijksoverheid (is de bestuurslaag op landelijk niveau.)
voorbeeld:
"Minister van Veiligheid en Justitie Ivo Opstelten voelt er helemaal niks voor. " (regels 8-11 van tekst 6). 1

Opmerking

Alleen 1 scorepunt toekennen indien elke bestuurslaag met een voorbeeld juist is.

Vraag	Antwoord	Scores
23	maximumscore 4	
	<ul style="list-style-type: none"> • barrière 1: (h)erkend krijgen van problemen, wensen of behoeften als politieke problemen 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • uitleg, bijvoorbeeld een van de volgende: 	1
	<ul style="list-style-type: none"> – Burgemeesters en wethouders van 35 gemeenten komen met de wens naar de minister en parlement via een manifest en wiettop om het drugsbeleid te veranderen / wietteelt te reguleren (tekst 6). 	
	<ul style="list-style-type: none"> – De Tweede Kamer erkent de wens van de 35 gemeenten en de problemen die zij noemen als gevolg van illegale hennepkwekerijen als politieke problemen, want de Tweede Kamer heeft de minister verzocht te reageren op de wiettop en het manifest ‘Joint Regulation’ (tekst 7). 	
	<ul style="list-style-type: none"> • barrière 2: De afweging van wensen of behoeften / toekennen van een hoge prioriteit aan een politiek probleem 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • voorbeeld van een uitleg: De minister komt tot een andere afweging dan de 35 gemeenten (tekst 7). / De minister geeft hoge prioriteit aan het bestrijden van de georganiseerde hennepcultuur en de overlast die daarmee gepaard gaat (zie de regels 8-10, regels 15-16 van tekst 7) 	1
24	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • invoer/input of feedback 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • Het Kamerlid van D66 brengt de eis/wens voor regulering van wietteelt opnieuw naar voren nu er ruimte is voor verandering van het drugsbeleid door het aftreden van de minister. / Het twitterbericht van het Kamerlid is een start voor een nieuwe beleidscyclus. / Het twitterbericht van het Kamerlid is te beschouwen als feedback op het bestaande drugsbeleid dat geen experimenten met regulering van wietteelt toestaat 	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

25 maximumscore 4

voorbeelden van juiste antwoorden:

- Doel van burgerlijke ongehoorzaamheid is **een wet ter discussie te stellen** en te veranderen.
 Het echtpaar voldoet daaraan. Het echtpaar meent dat het gedoogbeleid niet klopt en door bewust de wet te overtreden / zich te laten arresteren en te vervolgen als verdachten, willen ze de gedoogwet ter discussie stellen en veranderen
 of
 1
- Het echtpaar voldoet hier **niet** aan.
 De wet is democratisch tot stand gekomen en iedere burger dient zich te houden aan de wet. Het echtpaar kan op een andere, meer democratische wijze, actie voeren tegen de wet die hennep teelt verbiedt
 1

Voorwaarden van burgerlijke ongehoorzaamheid.

Bijvoorbeeld drie van de volgende:

- een voorwaarde van burgerlijke ongehoorzaamheid is dat een persoon **bewust** een wet overtreedt **op grond van het eigen geweten** of overtuiging.
 Het echtpaar voldoet daaraan. In de tekst staat dat het echtpaar al jaren uit principe hennep teelt, dus het handelt bewust op grond van hun geweten of overtuiging.
 of
 Het echtpaar voldoet hier **niet** aan. Hoewel het echtpaar bewust is van het feit dat het de wet overtreedt, is het bewust overtreden van de wet die hennep teelt verbiedt, geen morele kwestie. Er hier is geen sprake van een existentieel belangrijk vraagstuk
- een voorwaarde van burgerlijke ongehoorzaamheid is dat een persoon **openlijk** de wet overtreedt.
 Het echtpaar voldoet daaraan. Dit blijkt uit het feit dat het echtpaar al meerdere keren is veroordeeld. / Het echtpaar teelt uit principe hennep en weet dat het daarvoor veroordeeld kan worden wat al meerdere keren is gebeurd.
- een voorwaarde van burgerlijke ongehoorzaamheid is dat een persoon die een wet overtreedt **geen geweld** gebruikt.
 Het echtpaar voldoet daaraan. Uit de tekst of uit de rechtszaak blijkt niet dat het echtpaar geweld heeft gebruikt.

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

- een voorwaarde van burgerlijke ongehoorzaamheid is dat een persoon **niet het verwerven van eigen voordeel als doel heeft**. (Als het doel wel het behalen is van economisch voordeel, dan is er geen sprake van burgerlijke ongehoorzaamheid.)
Het echtpaar voldoet daaraan. Het doel van het echtpaar is de wet die hennep teelt verbiedt te veranderen. Het echtpaar betaalt wel de hoge stroomrekeningen en de belastingen. (Dit in tegenstelling tot veel mensen of organisaties die ook illegaal hennep telen.)
of
Het echtpaar voldoet hier **niet** aan.
Het telen van wietteelt heeft voor het echtpaar toch ook economisch voordeel.

per juiste toepassing van een voorwaarde van burgerlijke ongehoorzaamheid 1

26 maximumscore 1

voorbeeld van een juiste uitleg:
De rechter legt geen straf op aan de verdachten, terwijl zij wel schuldig zijn volgens de wet / wettelijke voorwaarden, de rechterlijke macht botst hier met de wetgevende macht, want de rechter past niet (geheel) een wet toe die door het parlement is goedgekeurd.

27 maximumscore 3

- De term strafbaarheid verwijst naar het geldende recht: strafbaar is alles wat volgens de wet verboden is 1
- De term strafwaardigheid verwijst naar de opvattingen van groepen in de samenleving die vinden dat bepaalde vormen van strafbaar gedrag niet strafbaar moeten zijn / naar de opvattingen van brede lagen van de bevolking over wat strafbaar zou moeten zijn 1

voorbeeld van een juiste uitleg:

- Het telen van hennep is bij wet strafbaar gesteld gedrag (strafbaarheid). Het echtpaar dat hennep teelt, lijkt het telen van hennep **niet strafwaardig** te vinden. Het echtpaar wil dat het telen van hennep niet meer strafbaar wordt. Dus strafbaarheid (wietteelt is strafbaar) en strafwaardigheid (wietteelt zou niet bestraft moeten worden) vallen niet samen 1
of
- Strafbaarheid: wietteelt is bij wet verboden, maar de rechtbank neemt niet de eis van het OM over om het echtpaar te bestraffen.
Strafwaardigheid: de rechtbank lijkt hennep teelt **niet strafwaardig** te vinden; de rechtbank legt bewust geen straf op (regels 20-24) 1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Opgave 5 Verbod op gratis plastic tasje

28	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • De Raad van de Europese Unie / de Raad / Raad van Ministers • Deze bestaat uit de vakministers (of staatssecretarissen) van elke lidstaat 	1 1
29	maximumscore 1 de Europese Commissie	
30	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> • ecologische stroming 	1
	<ul style="list-style-type: none"> • uitgangspunten, één van de volgende: <ul style="list-style-type: none"> – Deze stroming benadrukt de wederzijdse afhankelijkheid van mensen en hun (natuurlijke) omgeving; – Deze stroming bekritiseert de verstoring door de mens van de harmonie in de natuur / stelt de gevolgen van verstoring door de mens van de harmonie in de natuur aan de kaak; – Deze stroming gaat ervan uit dat ecologische waarden belangrijker zijn dan economische; – Deze stroming bepleit de overgang naar kleinschalig, milieuvriendelijk en duurzaam produceren via mentaliteitsverandering en overheidsmaatregelen; – Deze stroming wijst (gedeeltelijk) het marktmechanisme af als regulator. 	1

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van de alfabetisch eerste vijf kandidaten per examinator in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 26 mei naar Cito.

De normering in het tweede tijdvak wordt mede gebaseerd op door kandidaten behaalde scores. Als het tweede tijdvak op uw school wordt afgenomen, zend dan ook van uw tweede-tijdvak-kandidaten de deelscores in met behulp van het programma WOLF.

6 Bronvermeldingen

---

tekst 1	NRC handelsblad, 11 maart 2014
tekst 2	de Volkskrant, 25 oktober 2014
figuur 1	www.volkskrant.nl , 25 september 2014
tekst 3	de Volkskrant, 29 maart 2014
tekst 4	de Volkskrant, 29 maart 2014
tekst 5	Hans Werdmölder in: Secondant, magazine voor maatschappelijke veiligheid, 17 september 2014
figuur 2	Monitor Jeugdcriminaliteit, ontwikkelingen in de aantallen verdachten en strafrechtelijke daders 1997 t/m 2012 (2014, p.48). Wetenschappelijk Onderzoek en Documentatiecentrum, Ministerie van Veiligheid en Justitie.
tekst 6	Trouw, 1 februari 2014
tekst 7	www.rijksoverheid.nl/ van 17 februari 2015
afbeelding 1	Twitter, @swoerdsma, Kamerlid van D66, 13 maart 2015
tekst 8	www.volkskrant.nl/ van 16 oktober 2014
tekst 9	www.europa-nu.nl/ van 16 april 2014
tekst 10	www.europa-nu/ van 4 december 2014